

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ

*Голованова О. Д.
Полтава, Україна*

Науковий керівник: *Дорошенко Євгенія Володимирівна,*
асистент вчителя Щербанівського ліцею Щербанівської сільської ради
Полтавського району Полтавської області

Науковий консультант: *Драч Наталія Володимирівна,*
директор Щербанівського ліцею Щербанівської сільської ради
Полтавського району Полтавської області,
спеціаліст вищої категорії, «вчитель-методист»

Демократизація суспільства стимулює громадян вирішувати самостійно власні проблеми, проявляти ініціативу, брати участь в спільному прийнятті свідомих рішень, ставити інтереси інших людей вище свого комфорту та пробуджує відповідальність за наслідки своєї діяльності. Пріоритетним в процесі організації навчання є особистісний розвиток людини. Важливо не лише здобути знання, уміння, навички, а й виховати школяра як свідому, активну, толерантну, самостійну, кмітливую, динамічну людину, що відчуває відповідальність перед своєю державою у забезпеченні для неї процвітання та стабільності. Варто так сформувати педагогічний процес, аби учень відчув себе унікальним, допомогти йому реалізуватися, забезпечити здібності до соціалізації та адаптації на ринку праці. В сучасній освіті існує потреба у формуванні соціально важливих якостей школярів, що допоможе розвитку їх як особистостей.

Масштабні реформи загальної середньої освіти, розпочаті Міністерством освіти і науки України, обумовили оновлення навчальних програм шкільних предметів для учнів 5-9 класів на основі чинного Державного стандарту базової повної загальної середньої освіти (2011) [1]. Зміни до програм мають на меті поступовий перехід до принципів демократичного навчання, передбачені концепцією «Нової української школи» [2].

Проблеми вивчення громадянської відповідальності знаходять віддзеркалення у працях таких відомих педагогів, як Дж. Локк, А. Дістервег, К. Ушинський. У ХХ столітті дослідження цього питання займалися А. Макаренко, В. Сухомлинський. Серед сучасних педагогів проблему формування громадянської відповідальності вивчали Ш. Амонашвілі, Є. Королькова, Н. Суворова, А. Азаров, Т. Болотіна та ін.

Концепція реформування української школи закладає нові підходи до освітнього процесу, орієнтуючи вчителів на формування надпредметних ключових компетентностей учнів, відійшовши від традиційних методик простого передавання знань. З метою формування в учнів ключових компетентностей під час навчального процесу в оновлених початкових програмах виділено низку змістових ліній, зокрема «громадянську відповідальність», спрямовану на формування відповідальних громадян, які поважатимуть права людини, вмітимуть критично мислити, розумітимуть особисту відповідальність за долю країни, її народу, а також розумітимуть важливість громадянської участі в процесі вирішення різних проблем місцевих громад.

Результати дослідження засвідчують досягнення його мети та вирішення поставлених завдань, що стало підґрунтям для формулювання таких висновків

Проаналізовано зміст ключових понять дослідження «формування», «громадянськість», «відповідальність», «громадянська відповідальність», як провідних складових феномена «формування громадянської відповідальності». Під останнім розуміємо тривалий період онтогенезу, зумовлений інтегративними вимогами й особливостями вияву на оптимальному рівні компонентів, які складають такі складові життєдіяльності особистості: почуття громадянського обов'язку, патріотизм, просуспільна діяльність, інтерес до суспільно-політичного життя, участь у житті суспільства, національна та планетарна свідомість.

Встановлено, що в психолого-педагогічній науці і освітній практиці вивчаються проблеми формування громадянської відповідальності школярів, здійснюється пошук концептуальних підходів до вирішення проблеми громадянської освіти, обґрунтовано необхідність такого формування.

Розроблено та науково обґрунтовано методологію формування громадянської відповідальності учнів основної школи на засадах наявних структурних концепцій зрілості особистості в гуманістичному напрямі теорії особистості А. Маслоу та феноменологічному підході в теорії особистості К. Роджерса. Перевагою інтегративного підходу до розуміння складності природи формування громадянської відповідальності шляхом використання багатьох концепцій є інтеграція окремих її компонентів, формування яких до цього часу здійснювалося відокремлено.

Аналітичний огляд структурних концепцій розвитку зрілості особистості та адаптивного методологічного підходу з позицій їхньої

ефективності для пояснення та прогнозування шляхів формування компонентів громадянської відповідальності школярів надав можливість сформулювати концептуальні висновки про те, що громадянська відповідальність визначається спрямованістю її формування в учнів на:

– оволодіння та адаптацію до нормативних вимог громадянського суспільства;

– розвиток здатності до неупередженого сприйняття реальності, толерантності, терпимості, уміння адаптуватися, прийняття себе, інших такими, якими вони є, зосередженості на надособистісних проблемах, які стоять вище за безпосередні проблеми особистості, вияву просуспільних інтересів і прагнень допомоги іншим, почуттів братської любові до всього людства.

Спроековано систему інноваційних педагогічних технологій формування громадянської відповідальності учнів основної школи, що містить: технологію традиційної шкільної освіти, педагогічну технологію педагогіки співробітництва, технологію викладання навчальних дисциплін, яка формує людину, концепцію громадянської освіти у технології її інтеграції.

Визначено п'ять рівнів сформованості громадянської відповідальності учнів за критерієм широти суспільного вияву її складників: відмінний, дуже добрий, добрий, достатній і задовільний.

Дослідно-експериментальна перевірка системи інноваційних педагогічних технологій формування громадянської відповідальності учнів 7-8 класів основної школи довела їхню ефективність, що виявилось у суттєвості різниці між рівнями сформованості громадянської відповідальності учнів контрольних та експериментальних груп. У контрольних групах позитивну динаміку зростання було виявлено на найнижчих рівнях сформованості громадянської відповідальності (достатньому і задовільному). В експериментальних же групах, завдяки запровадженню системи педагогічних технологій, позитивна динаміка змін була зафіксована на двох найвищих рівнях (відмінному і дуже доброму), а на доброму і достатньому рівнях вона була негативною внаслідок переміщення учнів цих груп на більш високі рівні.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо вивчення теоретико-методичних засад формування громадянської відповідальності учнів старшої школи в освітньому просторі ЗНЗ. Результатом цього стане створення задекларованої Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті системи виховання свідомих громадян – патріотів і професіоналів.

Список використаних джерел:

1. *Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1392. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>*
2. *Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf>*

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

*Горденко С. Ф., Кардаш Н. Г.
Полтава, Україна*

Менеджмент – це організація та управління працею людей, це система планування, прогнозування й організації виробництва, реалізації продукції і послуг з метою отримання максимального прибутку (матеріального, інтелектуального, духовного). Підготовка та прийняття управлінського рішення виступає головним етапом циклу управління та інструментом впливу на об'єкт управління та окремі його підсистеми.

Вибір способу дій є результатом органічного поєднання її різних аспектів: інформаційного, аналітичного, економічного, математичного, логічного, психологічного, організаційного, правового, технічного. внутрішній фактор, тобто виникає певна потреба, яка має бути задоволена.

Усе людське буття пронизане актами прийняття рішення через ситуацію вибору в усіх сферах діяльності, на що завжди впливають власна поведінка особи, навколишнє середовища, випадкові фактори. Рішення зумовлює успіхи і невдачі, боротьбу протилежних тенденцій.

Сучасний менеджер у всьому світі сприймається як ефективний, інноваційний керівник. Він повинен мати широкий кругозір і системне нестандартне мислення з питань внутрішнього зв'язку, чинників установи і взаємодії останніх із зовнішнім середовищем; мати високі загальнолюдські якості та психологічні здібності, бути готовим іти на розумний і зважений ризик, уміти здійснювати бізнес-проекування, розробляти, корегувати і здійснювати бізнес-план, уміти здійснювати маркетингові дослідження, прогнозувати розвиток організації з урахуванням потреб і нових ніш.

Відповідно до загальних принципів управління, управлінське рішення має бути науково обґрунтованим, цілеспрямованим, бути кількісно та якісно визначеним, правомірним, оптимальним, своєчасним, бути комплексним, гнучким, оформленим і містити вичерпні визначення